

Nyilatkozat

Csecsemőket és kisgyermeket befogadó otthonok Országos Szövetségének Elnöksége Budapest

Ügyiratszám: 11/2006.

Dr. Göncz Kinga Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Miniszter Asszonynak

Dr. Katonáné Dr. Pehr Erika Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium Gyermekvédelmi Főosztálya megbízott vezetőjének

Megyei-, Fővárosi Gyámhivatalok Vezetőinek

Megyei-, Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok Igazgatóinak

Megyei-, Fővárosi Módszertani Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatok Vezetőinek

Székhelyén

TISZTELT MINISZTER ASSZONY, FŐOSZTÁLYVEZETŐ ASSZONY, TISZTELT KOLLÉGÁK!

A Csecsemőket és kisgyermeket befogadó otthonok Országos Szövetsége Elnöksége az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium Gyermek – és Ifjúságvédelmi Főosztálya által a Minisztériumban, az Európai Unió Daphne programjának keretében szervezett, 2006. május 8-10-i budapesti konzultációs illetve képzési programjával kapcsolatosan a következőket nyilatkozza:

Egyetértünk az elhangzottak azon alapelveivel, hogy a gyermekeknek joga van a családban való nevelkedéshez, hogy az intézmények, csecsemőotthonok nem pótolják a családot.

Ugyanakkor kijelentjük, hogy a 0-5 éves gyermekeket befogadó hazai gyermekvédelmi szakellátási intézményekben általában színvonalas szakmai munka folyik, amit a Daphne program vizsgálati eredményei is alátámasztottak.

Az otthonokban élő – gyakorlatilag egyre rövidebb időt eltöltő – gyermekek megfelelő gondozása, nevelése a világszerte ismert és elfogadott Pikler módszer alapján történik, amelynek célja a hospitalizáció megelőzése az érzelmi kötődés kialakításával, a gyermekek személyiségének és kompetenciájának tiszteletben tartásával. Ennek köszönhető, hogy az itt nevelkedő gyermekek általában derűsek, jól fejlődnek, biztonságra találnak.

Az intézményekben mindent elkövetünk annak érdekében, hogy az itt elhelyezett gyermekek sorsának rendezésére mielőbb megtaláljuk a hosszú távon megnyugtató, családba helyezéssel történő megoldást. Elsődleges cél, hogy a gyermekek a saját, vérszerinti családjukba kerüljenek, ezt követi az örökbefogadó családba helyezés. Statisztikai adatok igazolják, hogy a csecsemőotthonokból szignifikánsan magasabb arányban kerülnek a gyerekek a vérszerinti családjukba, illetve örökbefogadásra, mint a nevelőcsaládokból.

Támogatjuk a gyerekek nevelőcsaládba helyezését akkor, ha a vérszerinti család belátható időn belül nem válik alkalmassá a gyermekéről való gondoskodásra, de a kapcsolattartáshoz ragaszkodik. Ugyanakkor ragaszkodunk a

gyermek számára a legmegfelelőbb, jól felkészített család kiválasztásához.

A régi-, új családdal való elmélyült kapcsolat biztosítása érdekében lehetővé tesszük a tartalmas kapcsolattartást, ragaszkodunk a gyermek számára elfogadható, biztonságot jelentő, stabil kapcsolat kialakításához, mielőtt a gyermek az intézetet elhagyja.

Nem tudunk azonosulni azzal a gondolattal, - és nem is értjük, hogy hangozhat el olyan kijelentés, - hogy a „bumfordi nevelőszülő is jobb” az intézeti nevelésnél. (Dr. Herczog Mária, 2006. május 10. Daphne képzés, Budapest)

Nem tudjuk elfogadni, hogy gyermekeink jelentős számban a nagyon különböző színvonalú nevelőszülői képzésben részesülő, gyakran „megélhetési nevelőszülőkhöz” (Gáspár Károly: LOSZE konferencia Salgótarján 2003.) kerüljenek.

Nem tudjuk elfogadni, hogy az intézményeken kéri számon a gyermeknek az intézetben eltöltött ideje tartamát, holott az nagy mértékben függ a gyermekvédelemben dolgozó egyéb szakemberek (gyermekjóléti alapellátás, gyámhivatalok, stb.,) munkájától is. Nem tudjuk elfogadni, hogy a bent töltött idő hossza legyen az egyetlen mérce az intézményekben dolgozók munkájának értékelésére.

Nem tudjuk elfogadni és kategorikusan visszautasítjuk azt az állítást, hogy ezeknek az intézményeknek a létezése kimeríti a gyermekbántalmazás fogalmát.

Nem tudjuk elfogadni azt az állítást, hogy a bekerülő gyermekek többsége pusztán anyagi okok miatt kerül intézménybe, mivel ezek mellé minden esetben számos más ok is társul. (Szenvedélybetegségek, devianciák, súlyos abuzusok, kilátástalan munkanélküliség, hajléktalanság, erkölcsi veszélyeztetés, betegségek, öngyilkossági kísérletek, stb.)

Igaztalan az az állítás, hogy az intézmények saját megmaradásukat féltve „aszalnak” gyermekeket a koruk miatt különleges ellátást igénylő gyermekeket befogadó intézményekben. (csecsemőotthonokban)

Nem tudjuk elfogadni, hogy az intézményes elhelyezés a nevelőszülővel szemben drága ellátási forma mindaddig, amíg a nevelőszülői elhelyezésnek nincsenek felmérve

részletesen és pontosan a távolabbi, teljes költségkihatásai is (bölcsődei, óvodai, orvosi, stb. ellátás).

Egyetértünk azzal, hogy a **prevenció sokkal nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon.** Meg kell erősíteni komoly szakmai hálózattal az alapellátást, hogy a családsegítést minél komplexebb módon és sokkal hatékonyabban legyen képes megoldani.

Egyetértünk azzal, hogy az **alapellátás és a szakellátás finanszírozását, normatív támogatásának rendszerét új alapokra kell helyezni, hogy bizonyos új szolgáltatások működtetése, bevezetése kapcsán ne legyenek érdekellentétek települési-megyei, kerületi illetve fővárosi fenntartók között.**

Egyetértünk azzal, hogy a gyermekvédelmi munka igazán akkor válhat társadalmilag is hatékonyabbá, ha ezek az érdekellentétek a finanszírozás kérdésében feloldásra kerülnek.

Javasoljuk, hogy a **nevelőszülők támogatásában a pszichés és pedagógiai megsegítés domináljon a folyamatos ellenőrzés helyett.**

Javasoljuk, hogy **kerüljön kidolgozásra objektív, a jó nevelőszülők kiválasztását elősegítő, a hibalehetőséget mindinkább kiszűrni alkalmas szempontrendszer.**

A Daphne programmal kapcsolatban a véleményünk a következő:

A programban résztvevő 8 ország között bizonyára vannak olyanok, és az országokban olyan intézmények, amelyek kampányszerű felszámolása – tekintettel a gyermekek méltóságát sértő, bántalmazó, embertelen bánásmódra – a gyermekeknek jobb élethelyzetet teremtett. Magyarország, és a magyarországi intézmények legnagyobb része nem tartozik ezek közé az otthonok közé, mivel a gyermekek családba való kikerülésének a Daphne programban javasolt módja, hosszú évtizedek, illetve a törvény életbe lépése óta a mindennapi gyakorlatban megvalósul.

Meggyőződésünk, ha komoly szakmai munkával, az érintett szakemberek bevonásával már elkezdődött volna sok évvel ezelőtt egy komoly – szakmai partnerségen alapuló – párbeszéd, úgy a magyar eredményeket figyelembe vevő, kiváló programot lehetett volna letenni a Minisztérium asztalára.

A Csecsemőket- és kisgyermeket befogadó otthonok Országos Szövetségének elnöksége nevében:

*Kovácsné Horváth Mária
elnök*

Budapest, 2006. május 17.

Párbeszéd helyett

A CSOSZ által írt levél mellé – amelynek megjelentetését kérték – mindenképpen válasz kívánkozik. Sajnálatos tény, hogy közel húsz éve folytatunk olyan párhuzamos diskurzust, amely párbeszédnek csak ritka pillanatokban nevezhető. Az alapvető vitakérdés, mint ezt annyiszor kifejtettem, leírtam az, hogy a 3, illetve 6 éves gyerekek esetében az intézeti, gyermekotthoni ellátást a szakmai ismeretek, tapasztalatok, kutatások egyértelműen károsnak, elkerülendőnek tartják. Ebben elvileg nincs vita a csecsemőotthonokat működtető, vezető és a szakmai-módszertani kérdésekben kompetensnek tekinthető kollegák között itthon, viszont abban alapvető nézetkülönbség van, hogy mi az oka annak, hogy ha csökkenő mértékben is, de még mindig több száz gyerek kerül évente ezen intézménytípusba – ha másképpen hívják is mára – és abban sincs egyetértés, hogy kinek és mi a felelőssége, dolga, hogy ez ne így legyen.

A CSOSZ levelének és a válasz jobb érthetősége okán röviden leírom, mi volt az a kutatás, amelynek eredményeit és következtetéseit bemutattuk Budapesten, 2006 májusában az érintett és érdeklődő szakembereknek egy kétnapos találkozó keretében. A Birminghami Egyetem Igazságügyi Pszichológiai és Családszociológiai Intézetének igazgatója, Kewin Browne professzor és munkatársai, valamint jómagam ismertettük a

hároméves európai kutatás főbb eredményeit, és azt a programot, amely alapjául szolgálhat a nemzetközi ajánlásokban és szakmai szabályokban megfogalmazott intézet kiváltások gyerekek, családjaik és az ott dolgozók számára is optimális modelljéhez.

Az 1989-es kelet-közép-európai politikai, gazdasági változások egyik eredményeképpen ráirányult a figyelem az intézetekben élő „szociális árvákra”, akiknek több országban emberhez – gyerekekhez – méltatlan életkörülményei nemzetközi botrányt és felháborodást okoztak. Segély- és nonprofit szervezetek százai, civilek ezrei ajánlották fel segítségüket, és siettek elsősorban Romániába, Oroszországba, Ukrajnába, majd Bulgáriába, és több volt szovjet tagköztársaságba javítani a gyerekek életkörülményeit, elősegíteni a mielőbbi intézetből való kikerülést.

A cél az volt, hogy a Nyugat-Európában több évtizede ismert és bevált elmélet és gyakorlat szerint¹ részben a vér szerinti családok megerősítésével, családgondozással, részben a nevelőszülői hálózat megteremtésével, részben az örökbefogadás elterjesztésével, meghonosításával váltsák ki az intézményeket, illetve a szükséges esetekben a gyerekek nevelésére, gondozására alkalmas gyermekotthonokat alakítsanak ki, felkészült, a gyerekek szükségleteit ismerő és szolgáló szakszeméllyel. Ezen